

PROZA

Milan Dekleva

Okno v zraku

(Odlomek iz romana)

Vladimir je umiral, bi lahko rekli.

Še je imel življenje v svojih hlačah, a kljub temu je začel šepati mimo vsakdanjosti.

Prišlo mu je na misel, da so ga stvari zapustile in da je postal zaznamek v zgodovini slehernega dneva.

To pa je že, kot se rado reče, podobno smrti.

Umiram, je pomislil Vladimir. Le Bog ve, čemu. Le Bog ve, čemu je tako pomislil. Bilo je leto devetnajststosedemdeset, bil je profesor primerjalne književnosti, rad je imel ženo, absurd in igralke.

Igralke so bile v premoči. Čeprav je bilo hudo tudi s primerjalno, saj so se profesorjevi študentje krepko postavili sistemu po robu. En drek jih je zanimalo družbeno vnebovzetje in Lukácseva madžarska, stepska varianta romana kot prilika sodobne človekove usode.

Kar se tiče usode – so prisegali na sode. Vsaj tistega poletnega dne, ko je bilo vse pripravljeno, da policija pretepe nekega gajstnega sociologa. Pritisk je bil pravišnji, zgodnje poletje je kazalo svoje gole boke, dišeče, dišeče, to pa že smemo trditi.

1

Ko se je Vladimir spuščal po stopnišču filozofske fakultete, je zaslišal nekakšno renčanje. Študentje so zasedli ustanovo, množično so se odpovedali predavanjem, uspešno so se trudili, da bi poslopje spremenili v športno igrišče, na katerem poteka rokovski maraton. Dišalo je po travi, semenčicah in miru. Ali, na profesorjevo besedo bi se kazalo zanesti, saj jo je med prijatelji večkrat ponovil, po nemiru.

Uf, je prešinilo Vladimirja, ko se je znašel iz oči v oči z brbotajočo množico študentov, kako globoko je vseмирje! V imenu profesorskega moštva naj bi bil nagovoril mladino in jo pozval k razumu. Med študenti je užival silno zaupanje, bil jim je duhovni guru, oven vodnik in dobri oče, nad njim je, kot so govorili njegovi zavistni sodelavci, prhutala lipicanarskobela karizma. Uf, ga je prešinilo.

Nastop je imel natančno pripravljen, dramaturško, retorično in pojmovno, to že lahko verjamemo. A ko je videl gomazenje pod seboj, gomazenje, ki je bilo sorodno bolečim užitkom v pekel pogreznjenih figur na Boschevih slikarijah, mu je vzelo sapo. Za hip se mu je zazdelo, kot si je pozneje z drobnimi črkami zapisal na rob dnevnika, da so študentje kometni vozli, skozi črno praznino podeči se ostanki umrle zvezde, ki je eksplodirala v sosednji galaksiji in o kateri se je takrat veliko razpravljalo. Umiram, je rekel tiho, a njegov šepet se je kot žogica za tenis odbijal od sten preddverja, v katerem je zavladala čudna tišina. Umiram, in, čez čas, umirate, in še, kot bi se učil sklanjati, umiramo.

2

Na ulico je stopil s čudnim občutkom, kakor bi ga zaradi nastajajočega večera ščemelo v želodcu. A bil je dan, visok, visok dan, študentke so imele visoka krila in visoke noge. Tudi pred fakulteto so protestirali, kot se je tedaj govorilo, mladi ljudje. Protestirali so v parih ali v polintimnih krožkih in krožcih: večinoma leže, smeje in z odkritimi popki.

Vladimir si je šel z roko prek čela in otipal hladen znoj. Nič se ne da storiti, umiram, je pomislil, pogledal na uro in se napotil prek široke aleje proti staremu delu mesta. Raztreseno je, mimogrede, med mislijo

o komičnosti kategoričnega dvoma in komičnostjo nagonskega zrenja, kimal svojim fukaželjnim – tako so jih s slinavim zadovoljstvom imenovali Vladimirjevi kolegi – komparativistkam.

Na križišču je, na semaforu za pešce, gorela rdeča luč, zato se je profesor ustavil. Avtomobili so ritali in se kadili mimo njega; s poceni bencinom je vlada lovila ravnovesje med nezadovoljstvom državljanov in dostojanstvom nerazvitih afriških dežel.

Vladimir je vzdihnil, pomislil je na svoj ponesrečeni nagovor, potem pa svoj pogled, ki je ciljalk prek škrlatnocvetočih japonskih kutin v nikamor neskončnega neba (ali pa v neskončnost nikamoršnjega neba), usmeril na migotavo asfaltirano vozišče.

Videl sem vzporedno resničnost, je pozneje pripovedoval Maji, a ne kot nekaj drugega, kar se nam sicer kaže. Bilo je, so ga slišali reči, kot bi nekakšen zračni vrtnec vsesal realnost, pločevino, troblje, zariple voznike, svinčeve izpuhe in rdečino kutin in jo nadomestil z drugačno prisotnostjo. Ta prisotnost, tako je trdil profesor, je bila elegantnejša in bolj ležerna, iz preprostega razloga: bila je prazna prisotnost. Skoraj prazna, kajti sredi nje je blejalo jagnje. Nedolžno, to pa že lahko rečem, se je pridušal profesor.

Ničesar tako čistega nisem doživel, je pomislil Vladimir, a jagnje je reklo bah, treba bo stopiti prek horizonta nad četverjem prečrtane biti. In še enkrat bah in potem se je zrak od poletne vročine znova razlomil in zamigljaval nad asfaltom in na semaforu je mežiknila zelena luč in Vladimir je odpel gumb, da mu je suknjič na rahlo zaplahutal okrog bokov, za njegova leta v dobri formi.

3

Z nasmehom, ki naj bi dobro formo dodatno ojačil, je vstopil v gostilno Pri starem Mračnikarju. Vrata so zacvilila v tečajih, nato mu je v nos buhnil smrad po postanem olju in praženih lignjih. Zanimrno, si je mislil, zanimrno kot ta posrana država. Brez obotavljanja mu je treba pritegniti, čeprav je res, da je imela gostilna Pri starem Mračnikarju v obdobju študentskih nemirov svoj šarm: bila je zavetišče obupancev, odrinjencev in boemov, a tudi nadobudnih potomcev politično dobro stoječih funkcionarjev. Zdaj, sredi dneva, je bila gostilna skoraj prazna; v salonu, kot se je posrečeno

reklo sobi, spominjajoči na balinišče z mizami, so v polmraku žužnjale muhe, iz točilnice je bilo slišati cingljanje kozarcev, iz kuhinje rožljanje vilic. Vladimir je z enim pogledom prečesal salon: za mizo v sredini sta sedela osebka iz tako imenovane kovačnice pravih idej in konspirativno stikala glavi, pri zadnji mizi, v kotu pri oknu, je sedela Maja.

Jezus, je profesorju zaigralo srce, še boljše ima, kot sem mislil sinoči. Imela jih je res, danes, napete in navihane, plešoče mazurko pod tanko majico z napisom Universitas Ljubljana, tu je treba Vladimirju prostodušno zaupati. Šel je k njej, ne da bi odmaknil pogled od napisa, jo pozdravil z dober dan, Maja, kako ti uspe, meni po včerajšnjem pijančevanju ne bi stal stavek na stavku, čarobna si s temi svojimi. Premor je končala Maja, rekoč: joški? Ja, je rekel profesor, strašne imaš, lahko bi napisal razpravo o njih. Bi figo, je preprosto komentirala zadevo Maja, ti pišeš o prekomernih jambih in o podobnih jajcih. S prekomernimi jajci se ni za zajebavat, je odvrnil Vladimir in potem, ko se je začela Maja hahljati, hočem reči s prekomernimi jambi, ki se slej ko prej spopadejo s klasičnimi aleksandrinci, laškimi enajsterci in podobnimi narodotvornimi opoji. Ja, razumem, je preprosto rekla Maja. Glede na njene prsi je bil pogovor ad acta, tega Vladimir ni razumel, saj je rekel, da bi jih rad malce podražil, jagodke bradavičje. Profesor, je rekla Maja, profesor so danes malce navihani. Najbrž ne vejo, da so pred nekaj minutami na križišču pred filofaksom policaji v civilu brutalno pohopsali mladega sociologa, tistega bradača, ki je vodil zasedbo univerze, zmerjali so ga s kretenom, kaj gledaš kot blesavo jagnje, kaj tam stojiš in blejaš, kurba zahrbtna, so vpili in ga stolkli, da je bruhnul kri, in so ga za noge zvezli do marice.

Vladimir si je z dlanjo zakril oči in rekel Maja, križišče je bilo prazno, videl sem vzporedno resničnost. O, pa ja, je rekla Maja, jaz pa Jamesa Deana. Vražje iskricice je imela v očeh, tako se je zdelo profesorju, ko je nadaljevala, a naj ti jaz pokažem vzporedno resničnost med mojima nogama? Spet igraš? je vprašal Vladimir, se spet zajebavaš? Poslušaj, lepotica moja, je postal zelo resen in podoben intelektualcu, jaz sem jih danes skušal opozoriti. Opozoriti? je pihnila Maja in čutne nosnice so ji zaplale kakor kobili, koga? Študente, je odvrnil Vladimir. In? ga je izzivala Maja, nagnila je glavo, odrinila stol od mize in prekrizala noge, da ji je krilo zlezlo na rob stegen, do tiste meje, kjer se je profesorju pred očmi začelo črniti, in?

In nič, je komentiral Vladimir, hotel sem jim povedati to, kar že nekaj časa govorim tudi tebi, hotel sem jim dopovedati, da bodo sadove svoje jeze morali pojediti sami. Sadove jeze, mamica moja, se je sarkastično posmehnila Maja, nehaj, stari moj, pojdi domov, skuhaj ženi pomirjevalni čaj in dokončaj svoj esej o upornem človeku, ki se je zaradi slabe prebave odpovedal večernemu šampanjčku. Ti nehaj, pička, je s sadovi jeze v glasu siknil Vladimir, dobro veš, da družbeni prevrat, ki ga zganjate, zahteva žrtve in se bo prej ali slej obrnil proti vam.

Obrni se k meni, obrni se k meni, o gospod, je rekla Maja in razmaknila nogi, zanihala s telesom, da so ji prsi zarumbale, vstala in stopila tesno k profesorju. Vladimir je začutil mrščavico, s katero je njegova koža odgovorila na moč njenega telesa. Oslinil je ustnici, postali sta poprasto pekoči in suhi, na vršičkih njenih dojk je zagledal prste, ki so mu bili znani. Ne, nista bili njegovi dlani, bili sta roki njegove žene, tiho in s srdito vztrajnostjo sta Maji gnetli jagodičevje.

V zraku je počilo, bolje rečeno: počilo je ob oknu. Zmedeni žužek, ki si je zaželel širjave, je spregledal šipo. Maja se ni ozrla, ampak je, mimo Vladimirja, gledala skozi salon proti vhodu.

Umiram, je pomislil profesor, le da manj hitro in smelo kot tistile žužek. Samo nikar mi ne reci, je dejal Maji, da gre! Gre, gre, je odsotno zamrmrala. In, čez čas, hej, Zoran!

Hej, Maja, je rekel Zoran, dober dan, profesor. Z roko si je šel skozi dolge lase, ki so mu silili na čelo, pokimal, odložil kitaro, spravljeno v črn zaščitni kovček. Prišel sem povedat, da ne morem na vajo, ker igramo v Mariboru v klubu študentov. Štajerci sporočajo, da podpirajo zasedbo in da bodo jutri pripravili protestni kulturni maraton na Kapucinskem trgu. Tako se dela, je rekla Maja, Vladimir pa je molčal. Zoran se je hladno nasmehnil in pogledal Vladimirja, rekoč, kaj pa vi mislite, profesor? Vladimir si je pogladil brke, potem pa počasi zdeklamiral: uničevati pomeni delovati, graditi v negativnem smislu, torej na povsem poseben način izražati svoje strinjanje s tem, kar je. Cioran, je dodal, Emile Cioran, kajti Maja je malce nestrpno zacepetala in zapihala kot mačka. Zoran je znova zgrabil kitaro, torej prav, je menil, mudi se mi. Zasukal se je in začel odhajati. Kdaj se vidiva? je vprašala Maja. Nimam pojma, mogoče jutri zvečer. Še enkrat se je ozrl in rekel, s hladnim posmehom v glasu, ne bi sicer hotel izraziti

svojega strinjanja s tem, kar je, a vseeno, uživajta. Še enkrat se je obrnil, bolj dramatično, in izginil za vrati salona. Pameten fant, je rekel Vladimir, ve, da bova uživala. A bova? je rekla Maja, se usedla, njeni prsti, ki so na rahlo objeli vrat, so trepetali.

4

Mudi se mi, je rekla Maja, čez dvanajst minut začnemo vajo za tretje dejanje, moram še skozi tekst. Po sončni strani ceste sta hitela proti Drami, poslopje je bilo zgrajeno v novobaročnem slogu in je v svojih razmerjih nosilo pridih provincialne pomanjšave nekega večjega gledališča, najbrž dunajskega, in, to je bilo huje, nanj so bili prilepljeni kockasti nahrbtniki, znamenja sodobnega, kolektivističnega okusa.

Maja je bila lepša kot Drama, Vladimirja je pretreslo, ko je zagledal večnost v njenih laseh, večnost v nagajivem vrtinčenju las, vanje se je zapredal veter in se umirjal v zahtevne spiralne like. Pretreslo ga je, ker je v večnosti sodelovalo tudi sonce s spektralnim lomom svetlobe, ki je Maji dodalo kanec halucinantnosti. Umiram, je pomislil, primerjajoč svoje stanje s stanjem Majine pričeske, ko me ne bo več, bosta isti veter in ista svetloba še vedno v njenih laseh. S tabo grem, je rekel Maji, saj ste že na odru? Smo, je odgovorila, lahko bom prišla k tebi v dvorano, saj veš, koga igramo, tip ni maral žensk, vse ženske v njegovih igrah imajo epizodne vloge in rabijo le temu, da so moške razprave o poslednjih stvareh pomembnejše. Ena izmed slovenskih folklornih prvin, se je zarežal Vladimir, ki pa nima kakšnega svetovnonazorskega temelja, ampak je posledica preprostega dejstva, da imamo Slovenci prekratke. Pomembna je tehnika, se je zasmejala Maja. Ljubim tvoje tehnike, je odvrnil profesor, posebej tiste, ki jih skrivaš pod krilom in majico. Lump, je rekla Maja, očitno zadovoljna, to že lahko potrdimo.

Ko je Vladimir stopil v dvorano, ga je tema oslepila, tako da se je moral, kot bi bil pijan, oprijeti stene in se ustaviti. Čakal je, medtem ko so mu pred očmi plesali pikčasti barvni vzorci, na las podobni spiralam v Majinih laseh, in obšla ga je slabost, za hip se mu je zdelo, da bo izbruhal srce. V istem hipu je nekdo, zelo verjetno vodja predstave, prižgal luči na odru, gole deske, zavese in vrvišče, ki še ni bilo skrito, vse to je postalo

komaj rojen svet, napet od pričakovanja zgodovine. Vladimirju je odleglo; vedno, kadar je zagledal prazen oder, se mu je zazdelo, da je v celoti iluzije tako nepomemben kot regratov list na pašniku; omenjeno misel je v več različicah zapisal v svoje spomine 1965-1969. Zakoračil je proti bližnjim, z baržunom prevlečenim sedežem v parterju in se usedel na konec vrste.

Na oder je z leve strani zakoračil možak, ki ga je, sodeč po čustvu, ki se mu je risalo na obrazu, zavijalo v črevesju, dvignil je desnico, se, ko je odprl usta, kljub bolečinam napel, a spregovoriti ni utegnil. Na oder je dobesedno prifrčal, kot nepovabljen in nenapovedan topovski iztrelek, od razkačenosti razmršen človek, vpijoč ne, Stane, ne in še enkrat ne, rekel sem, da vstopiš v omotici, kot bi ti nekdo pravkar uničil dušo, kot bi bil ribič in bi ti nekdo iz rok izpulil palico in ti jo zlomil, resk, pred očmi, nalašč! Z dlanjo si je zaslonil oči, saj so ga slepili reflektorji, in se zagledal v temo pod stropom, kričeč, tri desno mora biti vklopljen, takoj ko Staneta zagledamo! Kljub mrakobi, v katero je bila zavita dvorana, je zagledal Vladimirja, pozabil na srd in se napotil k njemu.

Profesor, je rekel prisrčno in se butnil na stol v vrsti pred njim, lepo, lepo, a bojim se, da boš danes trpel, morali bi imeti kostumsko vajo za tretje dejanje, v delavnicah so zamočili, poskusil bom zvaditi začetek petega dejanja. Vladimir je sočutno prikimal, nič novega v dolini šentjanževca, nič novega, Brane. Je res, je nadaljeval režiser, da so pred filozofsko razbili sociologa? Menda, je rekel Vladimir, Maja mi je povedala. Zadevo bom vpletel v sklep igre, je rekel Brane, te kurbe so od napihnjenosti zgubile vsako mero. Oblast nima mere, je mrko odvrnil profesor, in tudi meje nima, ker je, preprosto, edina popolnost sveta. Popolnost je drek, je zasopel Brane, in drek je izvoljeni predmet teatra, vsaj v alegoričnem smislu. Poslušaj, Brane, v petem dejanju Maja sploh ne nastopa, ali ni tako? kje pa je? da ne bo morda poosebljala alegorije? Režiser je odmahnil z roko, Maja jo je, kolikor vem, že zdavnaj stisnila iz hiše. Vladimir je razburjen skočil pokonci, to lahko trdimo, smem do garderobe? Ni problema, je menil Brane, pospremil te bom čez zaodre.

Potrkal je, nihče ni odgovoril, še preden je odprl vrata garderobe, ga je preplaval vonj po ličilih, pudru, molièrovski vonj. Nikogar ni videl: sobica je bila prazna. Le ogledalo ni bilo prazno, se je zdrznil Vladimir, v njem je, pomanjšana, zato pa toliko bolj izostrena, v nedoločljivi razdalji, lebdela Maja. Gola, jezdila je mladenièa, v katerem je profesor takoj spoznal Igorja, znamenito zvezdo mladega igralskega rodu, golega. In, to ga je še bolj presenetilo, na hrbtu je nosila jagnje, kot ciganka dojenèka, je pomislil Vladimir, jagnje ji je lizalo vrat in ušesne meèice. Mene glej, mu je reklo jagnje, kajti jaz sem moènejši privid od njune golote. Tako je zatrjeval profesor Maji, ki je v tistem hipu stopila v garderobo in jo je skoraj kap! ko je v njej nenadejano zagledala Vladimirja.

Sama? je še prej vprašal, kje je Igor? Ne zezaj, je odgovorila, nisem razpoložena za tvoje igrice. Moje igrice, moje? je rekel profesor in obrnil ključ v vratih. Tvoje, ja, tvoje, je odgovorila in odsukala ključ. Klicali so me k telefonu, še vedno je na intenzivni negi. Na intenzivni negi? je bedasto pozijal Vladimir. Ja, oni sociolog, žrtev zasedbe. Ah, je pokimal profesor, žrtve vedno trpijo. Kako se tvoj cinizem sklada z načelom biti za drugega, biti za drugega v jedru svoje ničnosti? Ali ne oznanjaš nekaj takega v svojih posvetitvenih predavanjih? Cinizem je vstopiti v èredno drugaèenje sveta in ne pričakovati, da te prizadene predvsem boleèina, prizadejana drugemu, je monotono, kot bi mlinar mlel dejstva, zlogoval Vladimir. Cinizem je, da mi ne planeš v objem in mi ne pustiš, da te pofukam, je žalostno pristavil. Lump, je rekla Maja, znova, torej smo lahko preprièani, in potem še: pacek, to je izustila prviè. Greva k meni? Profesor je pogledal na uro, mislil sem, a pozno postaja, pripraviti moram predavanje, povabili so me teologi, ki ne stavkajo. Kajpak, njihove predavalnice je že pred dva tisoè leti zasedel Bog, se je posmejala Maja in stopila na hodnik.

Gospodièna Maja, je hlastno rekel vratar, ko sta šla mimo èuvajnice, in pri tem privoščljivo gledal v njenega spremljevalca, klicala vas je neka gospa. Gospa? se je začudila igralka. Žena profesorja Vladimirja, najbrž ga poznate, kje da je, je spraševala, menda sta bila skupaj Pri starem Mraènikarju. Hvala, je rekla in pogledala profesorja. Greva k meni? se je nasmehnil in si pogladil brke.

Avtomobil je imel parkiran v ozki uličici za gledališčem. Ko je obrnil zaganjač, je motor, preden je stekel, astmatično zakašljaj in zahropel. Ubožec, se je zasmejala Maja, še starejši je od tebe. Pazi se, je zarenčal Vladimir in si nataknil očala, potreboval jih je pri vožnji, veš, da so oldtimerji moja strast. Ko je speljal, je avtomobil živčno poskakoval, pozneje, na glavni cesti, ki je vodila proti Gorenjski, je šlo gladko. Kje naj te odložim? je vprašal profesor. Pri Stari cerkvi, je rekla, ne da bi ga pogledala, stanujem v hiši pod hribom. Kjer se gre na Bellevue? je vprašal. Prikimala je. Sama? Prikimala je, starši in sestra stanujejo v sosednji hiši. Sestra? je vprašal profesor, mlajša? Štiri leta, je rekla, gimnazijo končuje. Mi jo boš predstavila? O, pa ja, se je namrdnila, nisi samo pacek, pohotni kozel si. Veš, je rekel, da me zanimajo samo tvoje skrite tehnike, Maja z majico. Desnico je odmaknil z volana in jo pogladil po laseh. Še žal ti bo, je trznila z glavo, delal boš pokoro, vem, da doma hvališ tehnike svoje stare.

Profesor je zavil z glavne ceste in ustavil pred staro hišo, naslonjeno v breg. Poslušaj, je rekel in se obrnil k Maji, stara mi varuje hrbet, razumeš, stoji za mano v burji in snegu, ve, da je to, kar počnem, pomembno. A to, kar počneš z mano, to je pomembno? se je posmehnila. To, kar počnem s tabo, je odvrnil, je božansko, je nekaj drugega, kapiraš? Odkimala je, odrinila njegovo roko, ki je drsela po električnem, prasketajočem stegnu, vstala, zaloputnila vrata. Spustil je okensko šipo in vprašal jutri? Zmignila je z rameni, pokličiči, se malce besno zagnala v klanec. Od zadaj je še boljša, je pomislil, nepremično spremljajoč njeno odhajanje. Takoj, ko gre, umiram še močnejše, smrt začne škripati v meni, smrt, ta prasica gnilozoba koščena! Bil je razburjen, to že smemo reči, ko je zasukal volan in znova zapeljal na glavno cesto in naprej, iz mesta, proti domu.

Ko je prevozil reko, je vedel: doma sem, cesta je bila le še predmestna pot, hiše le še predmestne vile, obdane z negovanimi vrtovi in sadnim drevjem. V nosnicah je začutil vonj po gnoju, ki ga je veter prinesel z bližnje kmetije. Gnoj, razpadanje, premena organskega in anorganskega, vnovično klitje, je pomislil, umiram, ampak ta vonj ga ni spravil v grozo, umirjal ga je. Pred hišo je ustavil in zaklenil avto. Ozrl se je mimo hiše, kakih sto metrov naprej se je pot zožila v stezo in zavila v gozd. Kaj je božja

vsevednost proti nagonu bukve, je pomislil, iz žepa izvlekel šop ključev in odklenil vrata.

Vera, je zaklical, ko je vstopil v prazen delovni prostor, ki je bil hkrati knjižnica in dnevna soba, kje si? Stopil je v kuhinjo, bila je prazna, pod stopniščem, ki je vodilo v nadstropje, znova zaklical Vera, se zasukal in skozi delovno sobo, ki se je odpirala na vrt, odšel iz hiše. Me ne slišiš? je vprašal ženo, sedela je za vrtno mizo, založeno s knjigami in papirji, kako ti gre? Slabo, je rekla, ne da bi dvignila pogled, slabo, zdi se mi, da se ljubezenskega romana sploh ne da napisati, to je zato, ker je naš čas vso ljubezen porabil za izpopolnjevanje hudobije, zdaj ga je pogledala, zrla je vanj nepremično in s stisnjenimi ustnicami. Dolgo te ni bilo, je rekla. Šel je k mizi, jo poljubil na čelo, se usedel. Nobenega romana ni mogoče napisati, ostali so nam nižji pripovedni žanri, razne kriminalke, groteske, kronike, znanstvena fantastika, to pa niso romani. Ampak za tvojo povest o ljubezni velja tisti motto Vargasa Llose, saj veš, ne moreš spati z vsemi ženskami na svetu, vendar je vredno poskusiti. Dolgo te ni bilo, je rekla. Zamolknila sta, iz tišine je bilo slišati, kako rumenijo marelice in rdečijo maline. Si bil z Majo? Pokimal je, vstal, odšel v hišo, odložil suknjič, si z ostro kretnjo razpel kravato. In kaj potem, če si bil, je rekel svoji podobi v zrcalu, umiraš. Prišla je za njim, v pečici imaš piščanca, je rekla, oprosti, poskusila bom še nekaj časa delati, izginila je v vrtu, a se spet vrnila. Joj, skoraj bi pozabila, mu je rekla, klical je oče, če se lahko oglasiš, ne počuti se dobro. Očeta imam živega, pa umiram, je pomislil, kako blizu smrti je šele on. Velja, je rekel ženi, a nimam prav veliko časa, moram se pripraviti za teologijo, nisem še dokončal eseja. Kdaj imaš predavanje? ga je vprašala. Jutri ob desetih, je rekel, se je Nataša kaj oglasila? Ne, je rekla Vera, pripravlja se na zaključni koncert, poleg tega ima veliko dela z Dušanom. Dela? je vprašal Vladimir. Ne boš verjel, ampak nekateri se imajo še zmeraj radi, mu je odvrnila. Nekaj časa je stala, komaj opazno nihala z gornjim delom telesa, potem je stopila k možu in se podrgnila obenj kakor mačka. Objel jo je, zavonjal je – še nevidno – sivino njenih las, v ustih se mu je nabrala slina, rekel je: ne boš verjela, ampak sloni zaradi občutljivega spomina ne smejo hoditi po jajcih, odmaknila je glavo, se zasmejala, zgrabila ga je za lase, mu upognila glavo, da ga je zbolelo, ga poljubila na usta, da je začutil njen jezik. Kako so lahko stvari, ki so vroče, hkrati mokre,

ga je prešinilo, s težavo je zamomljajal: ej, Vera, moram k očetu. Ja, ampak prej povečerjaj, je rekla in se napotila k vratom, ki so vodila na vrt.

Med podboji se je ustavila in obrnila. Zahajajoče sonce jo je prežarilo s svetlobo, Vladimirju se je zdelo, da je naslikana na Turnerjevem platnu, njena obleka je začela goreti, gorela je tudi njena koža, pravzaprav ne koža, gorel je kožuh, bel, skodran kožuh, profesor je razločno slišal, da je zabeketala. Zbudi se, Vladimir, je rekla, telefon, gotovo je zate. Pomel je oči, stopil k telefonu, dvignil slušalko, Vladimir. Ja, dober večer, profesor je takoj spoznal glas dekana Grobarja, Grobar pri aparatu. Kaj bo dobrega? je vprašal Vladimir. Hotel sem vas samo vprašati, je rekel glas iz slušalke, ali je res, da niste nagovorili študentov, kot smo se zmenili? Vladimir je pomolčal: res. Smem vedeti, čemu? je bil radoveden dekan. Ah, je dejal profesor, vse skupaj se mi je zdelo kot nekakšno zmagoslavje smrti. Dekan se je ob njegovih besedah hudo razkuril. Zmagoslavje smrti? Tako nekako, je rekel Vladimir, kako naj bi bil v takšnem položaju pametnejši od študentov?

7

Vračal se je v mesto, oče je živel v bližini fakultete. Hiša, v kateri je samoval, je bila pred leti polna glasov in korakov, ulica, ob kateri je stala, pa polna tišine. Zdaj je bilo nasprotno, hiša je bila prazna, tako mirna, da bi v njej lahko strašilo, ulica pa je postala hrupna, histerično kričava. Tako gre to, je pomislil Vladimir, svet se spreminja v kuliso, svet se spreminja v radiranko, v špansko steno, v elektronski zaslon, za katerim narašča beli šum niča. Pena dni, Vian, točno.

Zapeljal je na pločnik, ustavil, med ključi poiskal tistega, ki je odpiral vhodna vrata, vstopil. Postani zrak mu je stisnil dušo, tudi zrak je postal težak od starosti. Nobena luč ni bila prižgana, Vladimir je vedel, da je oče v ateljeju za hišo, zakoračil je čez lepo negovano travo. Še dobro, da lahko plačujem oskrbnika in strežnico, je pomislil, ubila bi ga umazanija, čeprav je akademik, bi ga pustili crkniti, še pes ga ne bi povohal, zdaj, ko je star in ni več reprezentativni nadaljevalec Jakopičeve genialne samoniklosti. Vladimir je vedel, da ima očetovo slikarstvo z Jakopičem opraviti toliko kot riba z biciklom, ure in ure je strmel v njegova platna, na katerih

so iz brezčasja vznikale razpadle, zgrizene, obžrte, preluknjane mitične pošasti, koranti, fantastične ptice, gole neveste in ženini, ki so se parili še po svoji smrti, podobe so ga spominjale na četrto razsežnost prostora, razsežnost, razodevajočo se človeku z novo ploskovitostjo, ploskovitostjo umetnosti.

Odprl je vrata v atelje, odleglo mu je, tu je dišalo po lesu, olju, platnu, firnežu, razredčilih in fiksirjih, po neznanih rastlinskih barvilih, po eksotičnih deželah, prostor je bil poln zgodb, v njem je bilo več usod kot v knjižnicah, ta prostor je edini roman, ki ga je napisala sodobnost, je pomislil Vladimir. Čas razkroja je končno dobil svojo obliko, obliko, sestavljeno iz samih esenc, ta prostor je napisal tisto, kar je spodletelo Huysmansu.

Oče je ležal na divanu, založenem s slikami in okviri, takoj je obrnil glavo in rekel: uspelo mi je. Kaj ti je uspelo? je vprašal Vladimir, videl je, da se stari smehlja. Uspelo mi je uiti iz kabineta predsednika države. Iz kabineta predsednika države, je začudeno, to pa že lahko verjamemo, vzkliknil Vladimir. Ja, je rekel oče, ob moji pariški razstavi je priredil sprejem, sem mislil, da o tem kaj veš, medtem ko so se novinarji drenjali okrog ekselence in francoskega veleposlanika, sem, ne da bi kdo opazil, odšel iz kabineta. Kam? je vprašal profesor. Domov, je rekel oče, za hip pomolčal, pravzaprav sem se za hip ustavil pri Lovcu in spil osminko terančka. Osminko? je Vladimir dvignil obrvi. Dve, je odvrnil oče. Zato ti zdaj ni dobro, je rekel profesor. Kar dobro mi je, lahko bi mi bilo precej slabše, je rekel oče, predstavljam si, kako je zdajle tistim novinarjem, ki morajo napisati članek o sprejemu. Še kakšno sranje ti bojo zakuhali, je rekel Vladimir. Meni? je rekel oče, meni živ bog ne more ničesar, ta trenutek se lahko dematerializiram in zaplavam v eno svojih slik. Strašen si, goba stara, je rekel Vladimir.

Vstal je in stopil k štafelaju, na katerem se je sušila slika. Kdaj si jo namalal? je vprašal. Po Lovcu, je rekel oče, če boš dobro pogledal, boš videl, da je kompozicija precej majava. Vladimir se je zasukal: videl sem vzporedno resničnost, stari, padel sem v drhtenje praznine, ki jo je obvladovalo jagnje, če mi ne bi reklo bah in mi citiralo Heideggerja, bi mislil, da sem zašel v Sveto pismo. Čakaj, čakaj, je poskočil oče in se usedel, pripoveduj mi o tem, kakšno je bilo jagnje. Bilo je, je zamrmral Vladimir in pomolčal, bilo je, kaj vem, nedolžno, razumeš, brezgrešno,

v očeh je imelo barve zvezde, ki je eksplodirala v sosednji galaksiji in so jo priobčili na naslovnici Tedenske tribune, si jo videl? Oče je pokimal, s presenetljivo gibkostjo odkorakal k steni, s police potegnil debelo knjigo, polistal po njej, pomignil sinu, naj se mu približa, je bilo to jagnje? Vladimir je pristopil in ostrmel: naslikano je bilo isto jagnje, ki ga je srečal v svoji viziji. Kaj je to, zaboga? je vprašal. Chagallova ilustracija za Gogoljeve Mrtve duše, je pojasnil oče z zagonetnim nasmehom na ustnicah.

8

Zato, je rekel Vladimir, in z očmi pogledal po nabito polni predavalnici, v kateri je vladalo takšno ozračje, da so se rosile stene, zato skuša Pascal zlomiti Descartesovo samoumevnost dvoma. Poslušajmo: biti v dvomu je velika muka. A kdor je v tem dvomu, ima vsaj to neodtujljivo dolžnost, da išče. V trenutku, ko Pascal zlomi samoumevnost dvoma, se mu razpre srhljiva globina vsemirja, citiram: gledam to strašansko vesoljno prostorje, ki me obdaja, in vidim, kako sem privezan v neki kotiček tega širnega prostranstva, ne da bi vedel, zakaj sem postavljen prav na ta kraj in ne kam drugam, ne zakaj mi je to malo časa, ko mi je dano živeti, dodeljeno prav v tej točki in ne v kaki drugi večnosti, ki je bila pred menoj, in v tisti, ki je za menoj, konec citata. Od tod, od misli o strašanskosti vesoljnega prostorja, je poudaril Vladimir, iz žepa potegnil robec in si obrisal čelo, je kratka pot do Dostojevskega in Bratov Karamazovih in, kajpak, Jaspersa, ki med drugim reče sledeče: Bog ne obstaja kot predmet znanja, ampak kot dogajanje, izpolnitev eksistence. Povedati hočem sledeče: med poezijo in romanom, teologijo, filozofijo in znanostjo, če se zavedajo svojih omejitev, ni mogoče nikoli več, do danes nikoli več, potegniti jasnih razmejitev. Človeško srce, kot bi rekel moj prijatelj Max Scheler, je edino mesto nastajanja boga, ki nam je dostopno, vendar resnični del tega transcendentnega procesa samega. Vladimir je znova dvignil pogled po hipnotizirani množici, ki je zbrano sledila njegovim besedam, kljub vročini in prenatrpani dvorani. Človeško srce pa je, je dejal, od nekdanj mišica, dejavni pogon ljubezni. Ne samo mišica, je dodal in spravil lističe, na katerih je imel izpisano predavanje, v žep, ampak tudi križišče, simbolna točka, v kateri se stikajo

in srečujejo sile telesa, zemlje, neba in časa. Dvignil je kozarec, napolnjen z vodo, k ustnicam, odpil požirek in se rahlo priklonil, bolje rečeno, pokimal.

V avditoriju je završalo, ploskanje je kot električna iskra preskočilo iz dlani do dlani. Vladimir je sedel, vstal, se zahvalil, sedel, ploskanje ni bilo nič šibkejše, znova je vstal in se zahvalil. Gospod, ki je sedel poleg njega, v visoko zadržanem ovratniku, je začel pokašljevati v pest, zato je Vladimir še zadnjič vstal in dvignil roke, kot bi se predajal. Občinstvo se je počasi umirilo. Moj gostitelj, je rekel Vladimir, gospod doktor Slomšič, bi, kot kaže, rad dodal nekaj besed. Gospod doktor je vstal, se odhrknil, in z glasom, ki ga je bogatil koncertni tremolo, izdaval: pravzaprav ne, rad bi se zahvalil profesorju za njegovo izvirno predavanje, ki nas potrjuje v prepričanju, da tudi brezbožci iščejo svojo vero, obenem bi rad napovedal naslednje predavanje, ko bo naš gost tajni vatikanski svetnik, njegova ekscelenca, monsignor Gastritis, strokovnjak za vprašanje brezmadežnega spočetja.

Vladimir se je napatil k vratom, ki so vodila v nekakšno sprejemnico, moral se je prebijati skozi telesa študentk in študentov, ki so mu stiskali roko in mu čestitali, profesorju se je zazdelo, da je v dvorani opazil nekaj svojih seminaristov, znanih umetnikov in tudi nekaj tako imenovanih rdečih jehovcev. Dovolite, dovolite, je sopihal za njegovim hrbtom doktor Slomšič, gospod profesor so utrujeni, razidimo se, razidimo se, mirno, mirno!

Vladimirju se pred očmi ni naredila tema, ampak tišina, to tišino je pozneje popisal kot nesmiselnost flavte, ki lebdi v brezračnem in breztežnostnem prostoru, malce je postal in se z roko naslonil na tablo, pritrjeno na steni, začudeno je obrnil glavo, saj se mu je zazdelo, da ne čuti dotika dlani in table, opazil je, da mu skozi prste sije, bolje rečeno, lije, kot je zapisal, da mu skozi prste lije pekoča svetloba, nagonsko je dlan primaknil k očem, v njej je bilo jagnjetovo oko, ki mu je govorilo: vzemi me sabo, umiram, je zašepetal, ne, jaz umiram, je reklo oko in ugasnilo. Vam je slabo? je vprašal doktor Slomšič, Vladimir je samo odkimal in stresel z dlanjo, se z dolgimi koraki odpravil v sprejemnico in se sesedel v udoben naslanjač.

Boste sok? je slišal doktorjev glas. Odkimal je. Bi lahko s čim presekali? je vprašal. Presekali? No, pa prestrelil. Svoj želodec, s kakšnim žganjem, grabi me slabost. Imamo, pristnega samostanskega, se je nasmehnil Slomšič,

zvarjen je bil v bližini Boga. Potem pa sploh, je odvrnil profesor in izpil ponujen kozarček, stresel z glavo, še enkrat pogledal v svojo dlan. Kaj jaz tukaj gobezdam in solim ljudem pamet, je pomislil, vsak kamen je pametnejši od mene, predvsem pa vztrajnejši, vztrajnejši. Se vam ne zdi, gospod profesor, je rekel doktor Slomšič, da je misel o Bogu kot človekovem samouresničenju malce drzna? Skoraj heretična? Vladimirju se je v ustih nabirala grenka slina, vsaka misel o bogu je heretična, je rekel. Ja, ampak, je začel doktor, a profesor je sunkovito dvignil glavo in skorajda zakričal: tukaj crkujem kot zapuščeno ščene, vi pa mi trobezljate o nekakšnem Bogu, ki ni v meni, ampak si gladi dolgo brado nekje nad oblaki? Premislite vendar, gospod doktor, premislite, predvsem pa umolknite. Slomšič je s takšno užaljenostjo zajel sapo, da je bilo slišati, kot bi zažvižgal.

Bravo, je rekel mož v dolgem površniku, sloneč na vratnem podboju, bravo, maestro, najprej z otrobi, potem s kolom! Profesor se je začuden ozrl. Železnik, se je predstavil obiskovalec, vnet zbiralec vaših misli. Policaj? se je namrdnil Vladimir. V civilu. Smem vprašati, od kdaj se policija sprehaja po teološki fakulteti? je vzkliknil Slomšič. Smete, smete, se je razveselil Železnik, odkar prirejate predavanja odprtega tipa. Saj je bilo predavanje gospoda profesorja odprtega tipa, ni res?

9

Ko je Vladimir z negotovim korakom stopal po tlaku obokanega atrijskega dvorišča, je začutil, da ga je nekdo prijel za komolec. Nataša, je rekel, si me poslušala? Dekle je pokimalo, virtuožno, je rekla, kot po navadi. Zamahnil je z roko, gledal v tla. Oče, je rekla Nataša, imaš pol ure časa, bi prišel k meni, Dušan bi te rad spoznal. Tudi jaz njega, je rekel Vladimir, njegova zadnja zbirka je presneto dobra. Me veseli, da tako misliš, je rekla Nataša, potem pa, po kratkem premolku: veš, zadnje čase je nekam, nekam odljuden. Umira, je pokimal Vladimir. Oh, oči, je rekla Nataša in zmajala z glavo.

Skozi težka, starinska vrata sta stopila na cesto, v sonce, hrup, kot bi se potopila v čas. Cesta ju je vodila v stari del mesta, stisnjen med reko in grajsko pobočje, slikovit del mesta, po katerem je bilo prijetno pohajkovati, ne pa v njem stanovati. Kaj je narobe z mamo? je vprašala Nataša in, ne

da bi se ustavila, pogledala očeta. Ne vem, je kaj narobe? ji je Vladimir vrnil pogled. Včeraj sem bila pri njej, je rekla Nataša. Ja, je rekel profesor. Popoldne, ko te ni bilo od nikoder. Bil sem, je začel profesor, bil sem, hotel sem nagovoriti študente, jim povedati, v kaj se lahko sprevrže zasedba, pa, je zamolknil. Pa, je rekla Nataša in se ustavila, pa si šel raje pogledat, ali ima Maja še tako kosmate noge kot včeraj? Poslušaj, mala, je vzdihnil, njegovi stiski lahko verjamemo, a se nisva enkrat za vselej zmenila, da je Maja moja prijateljica? Nisva, je rekla Nataša, reciva ji raje muza, tvoja muza koruza. Profesor se je zarežal, prav, je rekel, ženske se bolje spoznate na muze, če bi bile muze moški, bi bile muzavci. Ali pa muzniki, je menila Nataša, vprašala sem te, kaj je z mamó? Pisanje ji ne gre od rok, je rekel profesor, štrika o ljubezni, ne vem, kako naj ji pri tem pomagam. Če ti ne veš? je rekla Nataša.

Dan ni bil nič manj vroč od včerajšnjega, iz kock, s katerimi je bila tlakovana ulica, je puhtela vročina, ljudje so se proti njej bojevali s pivom, brizganci, kot laž kratkimi krili in pisanimi senčniki, razpetimi nad gostilniškimi mizami. Nataša je zavila v baročno hišo z balkonom, ki ga je podpiral kamnit obraz: pred svojimi marmornimi, nemimi usti je otrpli mož držal kazalec, kot bi hotel z njim utišati mimoidoče. Kakšen pleonazem, je pomislil profesor, kakšna nabuhlost molka, nekaj takega kakor gromska strela. Temna vrata, je rekel Nataši, bodo pesniki kar naprej vstopali skozi temna vrata?

Stopnišče, ki je vodilo v nadstropje, je bilo polkrožno, smrdelo je po mačji scalini, mokrem ometu in neodrešljivem hrepenenju. V tej hiši je umrlo preveč ljudi, imeti mora klavrno karmo, je pomislil profesor, moral bom prihraniti denar in spraviti Natašo kam drugam. A bila sta tu, Vladimireva hči je v slabo opleskana, povešena vrata vtaknila ključ in jih odprla.

V stanovanju pa ni bilo slabo, soba, v katero sta vstopila, je bila sicer mrakobna, a je imela visok strop, bila je prazna, brez pohištva, zato se je zdela še prostornejša. V resnici ni bila prazna, v sredini je stal velik koncertni klavir, ob steni dva zvočnika in gramofon, na zidu velikanska slika, na katero je slikar z divjaško slastjo namalal rumenega bika; izžareval ni živalske, ampak nezemeljsko moč. Prostor pod klavirjem je bil domiselno izpolnjen, to pa že smemo zapisati, z dvojno posteljno vzmetnico na tleh.

Pesniki vseh dežel, zbudite se! je zaklicala Nataša. Dušan, pokrit čez glavo, je nekaj zagodrnjal. Oči, sedi h klavirju, je rekla Nataša in Vladimir

se je usedel. Boš kavo? Profesor je pokimal, Nataša je izginila za vrati, pogledal je klaviaturo, strune in klavirca pod odprtim pokrovom, pomislil: če to ni pomanjšano veselje, pitagorejci se niso motili, s prstom je pritisnil na eno izmed tipk, glasbilo se je odzvalo s presenetljivo močnim zvokom, zdelo se mu je, da so zadržete šipe v oknih in da je bik na sliki napel pleča. Ko je Vladimir premaknil nogo, da bi preskusil pedal, je videl, kako ga od spodaj, s tal, strmo gleda Dušan. Opazuje me popek zemlje, je pomislil profesor, v tistem hipu se je vrnila Nataša s kavo in se zasmejala, ker ji je postalo jasno, da možka strmita drug v drugega. Profesor in učenec, je rekla, se mi zdi, ja, je zamomljal Dušan, kdo je učenec? Bral sem vašo zadnjo zbirko, je rekel Vladimir. Ja? se je nekam neprizadeto oglasil Dušan. Oči pravi, da je zelo v redu, se je vmešala Nataša, ja? se je oglasil Dušan. Kako to, da vas nikdar ne vidim na primerjalni? je vprašal profesor. Ker mi je primerjalna eno figo mar, je odvrnil Dušan. Čemu? je vprašal Vladimir. Čemu ne? je vprašal Dušan, mene zanima poezija, a bi me vi lahko naučili pisati? Vladimir je odkimal, saj nisem mislil, da bi prišli preštrevat zloge, lahko bi se kdaj oglasili pri meni, v kabinetu. Čemu? je vprašal Dušan. Čemu ne? je vprašal Vladimir. Porka duš, utihnita, je zakričala Nataša, bolje bi bilo zapisati: je zacvilila Nataša, v falzetu, ki se je začel kopiciti pod pokrovom klavirja v nešteti sozvočjih in flažoletih, slon je vstopil v trgovino z beneškim kristalom, je rekel Dušan, japončki so pometali fotoaparate iz rok in se spustili v brezglavi beg, gondoljerji pa so izgubili nadzor nad plovili in so medeni parčki sprijeti popadali v kanalsko brozgo. S prozo bo treba začeti, s prozo, se je Vladimir pogladil po brkih, svet je pač kloaka. Gratuliram, svečenik in učenik moj, je Dušan zavil z očmi. Pa kaj, jebemo, je srdito rekel profesor, kaj vam je tako hudega na tem svetu, spite pod klavirjem moje hčerke, ki vam medtem igra Chopina? Najbrž včasih spite tudi pod mojo hčerko in džezirate, a ne? Oči, je rekla Nataša, svoje briljantne besedne kadence prihrani za faks, da ne boš govoril samo: umiram, umirate, umiramo. Velja, je rekel Vladimir, vstal, pazita na intonacijo, se obrnil, za seboj zaprl vrata, se napol v drncu, čeprav je čutil bitje srca v vratu, spustil po stopnišču, se prerinil v bleščavo poldneva.

Kakšen dan, kakšen kurčev, klavrn dan, je pomislil Vladimir in se napatil k reki, najprej mi neki bedast cerkovniški mežnar, doktor ugašanja sveč in pritrkavanja, soli pamet, potem mi obesijo za vrat policaja, nazadnje me prenapeti pisar in hči vržeta čez prag, to je zato, ker ljudje okrog mene čutijo, da sem star in crkujem, najbrž širim okrog sebe vonj slovesa, najbrž oddajam kisle in zgrbančene energijske valove.

Reka, ki se je lenobno vlekla globoko spodaj v svojem koritu, je bila, navzlic svetlobi in boleče modremu nebu, potuhnjeno temna. Grozljivo, je pomislil profesor, kako zgovorna je v svoji molčljivosti, kako lepa je v svoji brezbriznosti. Naslonil se je na kamnito ograjo, si ogledoval odsev staroveških hiš na gladini vode, poslušal je sedemkrat zaklenjeno tišino poletnega dne v vrbah, nemost zraka, dokončnost človekove zapuščenosti. Za hip je imel občutek, da je jagnjetovo oko začutil v sebi, v želodcu, začutil kot nekakšno bučo, ki se v njem naglo debeli, mu pritiska na pljuča, že jo je čutil v goltancu, v ušesnih polžih, napela mu je kožo, umiram, je pomislil, molk sveta bo eksplodiral v meni. A bil je le hip, prišel, minil. Nadomestili so ga vpitje, petje in smeh in postajali vse glasnejši.

Čez širok most, okrašen z izklesanimi obeliski, ki so, tako je pomislil Vladimir, pomagali utrujenemu nebu, da si poišče oporo, je prihajala pisana povorka mladih ljudi. Bili so dolgolasi, nosili so srajce, bluže in majice kričečih, ciganskih barv, kot šamani in vrači so bili ovešeni z nakitom. Nekateri so igrali na eksotična glasbila, drugi so brenkali na kitare, tretji nosili transparente, na katerih je profesor lahko prebral: svoboda je svoboda tistih, ki mislijo drugače, blaginjo damo, duše ne damo, bolje je biti zadet od dreka kot od krogle, univerza življenja je prašna cesta. Pristrčni so, mladi in naivni, je pomislil Vladimir, pleme zavožene civilizacije, a to jim nič ne pomaga, ker ne razumejo, da je njihova povorka brez spomina in nima preteklosti, čeprav prisegajo na zen in Zaratustro, nič jim ne pomaga, ker ne razumejo, da je pred njimi somrak, ki ga bodo razsvetljevale le grmade novih malikov in inkvizitorjev.

Povorka je postajala vse številnejša, iz stranskih uličic so se na most zlivali novi in novi demonstranti, tedaj pa je nenadoma zastala. Na ograji mostu je stal mladenič, gladkih lic, ki so žarela od navdušenja, z leninovsko

čepico na glavi, z levico se je oprijemal stebra, desnico pa je imel izproženo visoko v zrak, dlan krčevito stisnjeno v pest. Zob za zob, oko za oko, je kričal mladenič, naš kolega je še vedno v komi samo zato, ker se je uprl demonizmu enakomislečih, bojujemo se za drugačen svet, za svet, kjer ljudje ne bodo le sužnji režima.

In kje je tu prostor zame, kje je prostor za moje umiranje, je pomislil profesor, kje je prostor za sentimentalni Verin roman, za Natašinega Skrjabina, za Dušanovo cinično svetobolje? Za Majina šušteča stegna in njeno dišečo pičko, njeno mucu s krepeljcem in brki, kje je prostor za praznino, v kateri beketa moje jagnje?

Z rokami se je odrinil od ograje in se odpravil čez most, s sklonjeno glavo, v velikem loku se je ognil množici, ki je še zmeraj brenčala, spominjajoča na sršenje gnezdo, zdelo se mu je, da je mladenič na ograji zaklical: profesor Vladimir, ste še vedno z nami, a ni bil prepričan, kajti okrog obraza se mu je začela zapredati mehka jagnjetova dlaka, breg reke se je spreminjal v preprogo iz bele volne, kosmiči jagnjetovega kožuha so frčali po zraku, lasje mimoidočih so postajali snežno beli, vse, kar ga je obdajalo, je postalo tako polno slepeče luči, da je moral zatisniti oči. Ko je znova dvignil veke, je bil pošteno začuden, kajti stal je pred Dramo, okrog njega ni bilo žive duše, saj so se žive duše poskrile pred soncem, pod njegovimi nogami so se v vetrcu nalahno vrtničili letaki, na katerih so bile s kričavimi rdečimi črkami napisane, tako je pomislil profesor, parole, čeprav ni imel volje, da bi jih skušal prebrati.